

Рижко Ю. В.

здобувач вищої освіти I курсу

Науковий керівник – Царьова І. В.,

кандидат філологічних наук

Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ

РОЗВИТОК ЮРИДИЧНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В УКРАЇНІ

Непомітність юридичного аспекту мови у вітчизняній лінгвістиці виразно відкриває себе у різних аспектах: 1) очевидна соціальна, політична і комунікативно-мовна актуальність теоретичного і практичного характеру; вона виявляється, зокрема, у соціальній заявці на розробку юрислінгвістичних питань у юриспруденції, засобах масової інформації, деяких сферах політики; 2) зарубіжна юрислінгвістика в західноєвропейській і американській літературі, де юридичний аспект мови і лінгвістичний аспект права представлені більш широко і різноманітно, особливо активно розробляються питання юридичної герменевтики і логіки (інтерпретації, аргументації, лінгвістичної експертизи та багато ін.); 3) безпосередня юриспруденція, яка вже давно розробляє лінгвістичні аспекти права, що є необхідним для постановки питання про теоретичну і практичну взаємодію двох наук.

Актуальність окресленої проблематики зумовлена не лише потребами пізнавальної діяльності, а й продиктована необхідністю удосконалення методологічної бази сучасного праворозуміння.

Метою статті є розгляд проблематики та виклад інформації про розвиток юрислінгвістики як філологічної науки.

У колі розгляду впорядкування україномовного поняттєвого апарату юриспруденції й подальшого дослідження питань юридичної термінології перебували питання: О. Сербенська (історії становлення і функцій субмови права); С. Головатий, Ю. Зайцев, І. Усенко (загальна характеристика мови законодавства); Н. Артикуца, Ю. Прадід (теорія юрислінгвістики), Б. Стецюк (карно-процесуальна лексика); І. Гумовська (семантико-функціональні аспекти юридичної терміносистеми), С. Кравченко (стильова специфіка законодавства); В. Демченко та М. Леоненко (функціонування юридичної термінології); І. Кочан і А. Токарська (культура юридичної мови, системні взаємозв'язки правничої лексики). Помітну роль у становленні юридичної лінгвістики відіграли праці таких учених-юристів й учених-лінгвістів, як М. Антонович, Л. Дадерко, О. Копиленко, М. Коржанський, Т. Литвин, М. Мацкевич, О. Підопригора, З. Тростюк, І. Філіпчук, Є. Харитонов,

Л. Чулінда, О. Юрчук, які побачили світ у кінці ХХ – на поч. ХХІ ст. на сторінках авторитетних юридичних і філологічних видань [3, с. 35].

Предметністю юрислінгвістики є система, структура та функції правових суспільних відносин у їх мовній об'єктивації (тексти писемні / усні) й лінгвістичному аналізі. А отже, юрислінгвістика (франц. *linguis-tique* – мовознавство, від лат. *lingua* – мова) – синкретична наука, що розвинулася як спеціалізований напрямок стилістики, зосереджений на лінгвістичній інтерпретації юридичного тексту, мовної одиниці, типового для законодавчої, дипломатичної та ділової сфери документа, писемного чи усного офіційного висловлювання, розглядуваного, зокрема і з погляду мовознавчої оцінки (лінгвістична експертиза)

Об'єктом юрислінгвістики є взаємовідношення мови і закону. Юрислінгвістика вивчає відношення мови до закону.

Юридичний аспект мови – предмет юрислінгвістики, – це, по-перше, ті природні мовні прояви, які «самі в собі» містять елементи права, в кожному з яких можна побачити певні потенції юридизації. Говорячи про юридизовані вияви природної мови, ми перш за все маємо на увазі мовні норми, як стихійні, так і – особливо – кодифіковані. У певному сенсі їх наближення до юридичної сфери означає необхідність досить високого ступеня канонізації природних «прав» мови і носіїв мови, в антрополінгвістичному (соціальному) плані тут слід говорити про права користувачів мови на зручне (недискримінаційне) користування ним. Але безсумнівно право на існування має і онтологічне розуміння мови як об'єкта правового захисту. По-друге, у сферу юрислінгвістики входять ті закономірності природної мови, які лежать або повинні лягти в підстави тексту закону, багато в чому визначають як його створення, так і застосування в юридичній практиці.

З позицій лінгвістики перший аспект може бути названий юридичним аспектом мови, в цьому аспекті предметом юрислінгвістики є процеси, що ведуть до юридизації мови і відносин людей з приводу мови. Ще раз підкреслимо: передумови і можливості юридизації мови (і соціальних відносин між носіями мови) впливають із самої мови і визначаються його власними особливостями, законами та нормами, другий – металінгвістичним аспектом юридичної мови, його онтологічною базою є юридична мова.

У нормативних актах, які регулюють використання мови в суспільстві та юридично окреслюють протиправні мовленнєві дії, законодавець, оперуючи багатьма поняттями, що позначають різнопланові мовленнєві дії (інформація, судження, твердження, заклик, пропаганда, погроза тощо), не робить жодних застережень щодо можливого способу реалізації цих мовленнєвих дій, який може бути прямим (експліцитним) чи прихованим (імпліцитним). Отже, юрислінгвістика покликана вивчати взаємовідношення мови і права. Послідовники теорії мови вважають, що юридична мова є професійною мовою для спеціальної мети. Усі ці напрямки науки підтверджують особливість юридичної мови, специфічність юридичної комунікації [1, 47-48].

Зміни мовної системи завжди є актуальними. Дослідження розвитку лексики сучасного українського юридичного тексту засвідчило значне входження до лексичної системи значного масиву слів, які відбивають процес пристосування мовної системи до нових потреб комунікації у зв'язку зі стрімким розвитком науки та техніки, економічними перетвореннями, виникненням нових суспільних відносин, інформаційною революцією, глобалізаційними процесами. Із цим пов'язане входження раніше не відомих слів та словосполучень до словникового складу мови, спричинене необхідністю найменування значної кількості нових предметів, явищ та понять.

Розбудова правової держави та формування громадянського суспільства передбачають, що кожне слово закону має стосуватися кожної конкретної людини, її прав і свобод. Ні держава, ні влада не зможуть повноцінно функціонувати без чіткого й зрозумілого висловлення своєї волі через відповідне правове і мовне оформлення [2]. Головним завданням для цього має стати правильне застосування юридичної лексики, оскільки від точного значення термінів, уживаних у текстах нормативно-правових актів, може залежати доля й життя багатьох людей. І у цьому контексті значення вивчення та використання відповідного історичного досвіду важко переоцінити.

Література

1. Ажнюк Л. В. Лінгвістична експертиза: статус і методологічні презумпції. *Мовознавство*. 2012. № 3. С. 47–64.
2. Каленюк О. М. Створення словників української правничої термінології в Галичині наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права ім. Короля Данила Галицького*, 2011. Вип. 4. С. 39–42.
3. Царьова І. В. Сучасні тенденції дослідження юридичної лексики. *Лінгвістика: Зб. наук. пр.* Вип. 35. 2016. С. 35-45.

Сафонова К. Д.

здобувач вищої освіти II курсу

Науковий керівник – Ювковецька Ю. О.,

кандидат філософських наук,

Київський національний

торгівельно-економічний університет

FILMS AND TV-SHOWS AS WAYS OF EDUCATION

The era of digital development - the time when we were born and live - is gaining momentum very quickly and swiftly. In this regard, modern people are very lucky: they can quickly find new information, get it from interesting sources, such as science shows, programs and even many films. Human visual perception is